

United Nations
Nations Unies

International
Criminal Tribunal
for the former
Yugoslavia

Tribunal Pénal
International pour
l'ex-Yougoslavie

Međunarodni
krivični sud za
bivšu Jugoslaviju

SAŽETAK PRESUDE

(isključivo za medije. Nije službeni dokument)

PRETRESNO VIJEĆE

Haag, 3. maj 2006.

SAŽETAK PRESUDE DONESENE U PREDMETU TUŽILAC PROTIV MLADENA NALETILIĆA I VINKA MARTINOVIĆA

U prilogu se nalazi sažetak presude kojeg je pročitao sudija Pocar:

Kao što je predstavnik Sekretarijata najavio, predmet kojim se danas bavimo jest *Tužilac protiv Mladena Naletilića i Vinka Martinovića*. U skladu s Nalogom o rasporedu od 18. aprila 2006. Žalbeno vijeće će danas izreći svoju presudu.

Sljedeći praksu Međunarodnog suda neću čitati tekst Presude, osim dispozitiva. Umjesto toga ću sažeti pitanja koja su rješavana u ovom žalbenom postupku i zaključke Žalbenog vijeća. Naglašavam da ovaj sažetak nije dio pisane Presude koja predstavlja jedini mjerodavni prikaz zaključaka i obrazloženja Žalbenog vijeća. Primjerci pisane Presude staviće se stranama u postupku na raspolaganje po završetku ovog zasjedanja.

KONTEKST

Događaji koji predstavljaju povod za ovaj žalbeni postupak odigrali su se u razdoblju od aprila 1993. do januara 1994. u vrijeme sukoba između Hrvatskog vijeća obrane (HVO) i Armije Bosne i Hercegovine (ABiH) u Mostaru i obližnjim općinama u jugoistočnoj Bosni i Hercegovini. Konkretno, ovaj žalbeni postupak odnosi se na krivična djela povezana s napadom HVO-a na sela Sovići i Doljani, koji je započeo 17. aprila 1993., napadom HVO-a na Mostar koji je započeo 9. maja 1993. i napadom HVO-a na selo Raštani koji je započeo 22. septembra 1993.

Gospodin Naletilić je osnovao vojnu grupu pod nazivom Kažnjenička bojna ili KB koja je nakon sukoba u Mostaru sa srpskim i crnogorskim snagama 1992. godine postala profesionalna jedinica za specijalne borbene zadatke pod izravnim zapovjedništvom Glavnog stožera HVO-a. U okviru KB-a postojalo je nekoliko antiterorističkih grupa ili ATG-a.

Pretno vijeće je 31. marta 2003. g. Naletilića proglasilo krivim po osam tačaka Optužnice za krivično djelo progona kao zločin protiv čovječnosti (tačka 1), protivpravni rad kao kršenje zakona i običaja ratovanja (tačka 5), mučenje kao zločin protiv čovječnosti (tačka 9), mučenje kao tešku povredu Ženevskih konvencija iz 1949. (tačka 10), hotimično nanošenje velikih patnji ili teških povreda tijela ili zdravlja kao tešku povredu Ženevskih konvencija iz 1949. godine (tačka 12), protivpravno premještanje civila kao tešku povredu Ženevskih konvencija iz 1949. (tačka 18), bezobzirno razaranje koje nije opravdano vojnom nuždom kao kršenje zakona i običaja ratovanja (tačka 20) i pljačkanje javne i privatne imovine kao kršenje zakona i običaja ratovanja (tačka 21). Utvrđeno je da je g. Naletilić na osnovu člana 7(1) Statuta Međunarodnog suda individualno odgovoran za određena krivična djela, a da je na osnovu člana 7(3) Statuta za druga krivična djela odgovoran u svojstvu nadređenog. Pretno vijeće je g. Naletiliću izreklo jedinstvenu zatvorsku kaznu u trajanju od 20 godina.

Gospodin Vinko Martinović se 1992. godine priključio Hrvatskim obrambenim snagama (HOS) i postao zapovjednik. Od najkasnije sredine maja 1993. bio je zapovjednik grupe

Adresa na Internetu: <http://www.un.org/icty/index-b.html>
Outreach program

Jevrema Grujića 11, 11000 Beograd, Srbija i Crna Gora
Tel.: +381 11 2660 322 Fax: +381 11 2669 362

vojnika koji su držali položaje na liniji sukoba u Mostaru. Bio je zapovjednik ATG-a Vinko Škrobo, jedinice u sastavu KB-a.

Pretno vijeće je utvrdilo da je g. Martinović krijiv po devet tačaka Optužnice za krivično djelo progona kao zločin protiv čovječnosti (tačka 1), nehumana djela kao zločin protiv čovječnosti (tačka 2), nečovječno postupanje kao tešku povredu Ženevskih konvencija iz 1949. godine (tačka 3), protivpravni rad kao kršenje zakona i običaja ratovanja (tačka 5), hotimično nanošenje velikih patnji ili teških povreda tijela ili zdravlja kao tešku povredu Ženevskih konvencija iz 1949. godine (tačka 12), ubistvo kao zločin protiv čovječnosti (tačka 13), hotimično lišavanje života kao tešku povredu Ženevskih konvencija iz 1949. godine (tačka 14), protivpravno premještanje civila kao tešku povredu Ženevskih konvencija iz 1949. godine (tačka 18) i pljačkanje javne i privatne imovine kao kršenje zakona i običaja ratovanja (tačka 21). Utvrđeno je da je g. Martinović na osnovu člana 7(1) Statuta bio izravno odgovoran za određena krivična djela, dok je na osnovu člana 7(3) Statuta za druga krivična djela bio odgovoran u svojstvu nadređenog. Pretno vijeće je g. Martinoviću izreklo jedinstvenu zatvorsku kaznu u trajanju od 18 godina.

ŽALBENE OSNOVE

Osvrćući se sada na pojedine žalbene osnove tako što ću započeti s osnovama g. Naletilića i g. Martinovića u vezi s propisanim zakonskim postupkom, kao i njihovim žalbenim osnovama u odnosu na međunarodni karakter oružanog sukoba, nakon čega slijede dvije tužiočeve osnove u vezi s progonima i deportacijom. Nakon toga ću govoriti o osnovama g. Naletilića i g. Martinovića kojima se osporavaju razni činjenični zaključci u Prvostepenoj presudi i o tužiočevoj žalbi zajedno sa žalbom g. Martinovića na kumulativne osude. I na koncu, osvrćući se na žalbene osnove g. Naletilića i g. Martinovića u vezi s odmjerenjem kazne, nakon čega će uslijediti čitanje dispozitiva Presude.

NAVODI O GREŠKAMA U VEZI SA ZAKONITOŠĆU POSTUPANJA

Sada ću govoriti o osnovama g. Naletilića i g. Martinovića u vezi s propisanim zakonskim postupkom.

Nepreciznost optužnice

Gospodin Naletilić u svojoj 12. i 21. žalbenoj osnovi, a g. Martinović u drugoj žalbenoj osnovi, navode da Optužnica nije dovoljno precizna, budući da se u njoj ne iznose dovoljni navodi u vezi s određenim brojem incidenata za koje je utvrđena njihova krivica.

Žalbeno vijeće podsjeća da pitanje da li se u optužnici iznose dovoljno konkretni navodi ovisi o tome da li se u dovoljno detaljnoj mjeri iznose pravno relevantne činjenice u vezi s argumentacijom tužioca na osnovi kojih je optuženi jasno obaviješten o tome za što ga se tereti kako bi mogao pripremiti odgovarajuću odbranu. Međutim, u nekim slučajevima može se izreći osuđujuća presuda i na osnovi manjkavosti Optužnice kada se procijeni da su nedostaci ispravljani time što je optuženi od tužioca primio pravovremene, jasne i dosljedne informacije u kojima se detaljno navodi činjenični temelj kojim se potkrijepljuju optužbe protiv njega tako da optuženi objektivno može da shvati iznesene optužbe. Kada se propustom da se u dovoljnoj mjeri optuženi obavijesti o pravnim i činjeničnim razlozima za optužbe protiv njega prekrši pravo na pravično suđenje, ne smije se izreći osuđujuća presuda.

Iako Žalbeno vijeće konstatira da se u Optužnici ne navode pravno relevantne činjenice u vezi s optužbama za većinu incidenata koje osporavaju g. Naletilić i g. Martinović, Vijeće je utvrdilo da je tužilac pružio pravovremene, jasne i dosljedne informacije kojima su te manjkavosti u optužnici ispravljene, s izuzetkom sljedeća tri incidenta: prvo, pretvaranje privatne imovine u zapovjedništvo jedinice g. Martinovića otprilike 7. jula 1993.; drugo, incident premlaćivanja u julu ili augustu 1993. nekolicine zarobljenika na području pod

zapovjedništvom g. Martinovića; i konačno, incident premlaćivanja zarobljenika zvanog Coca.

Stoga je Pretresno vijeće pogriješilo kada je g. Martinovića proglasilo krivim za ta tri incidenta.

Žalbeno vijeće u potpunosti odbacuje 12. žalbenu osnovu g. Naletilića, kao i 21. žalbenu osnovu u onoj mjeri u kojoj se ona odnosi na navode o nepreciznosti Optužnice. Vijeće djelimično prihvata drugu žalbenu osnovu g. Martinovića.

Alternativno terećenje

U okviru prve žalbene osnove g. Martinović tvrdi da je Pretresno vijeće učinilo grešku u primjeni prava kada je zaključilo da se protiv njega mogu iznijeti alternativne optužbe.

Žalbeno vijeće smatra da, iako je alternativno terećenje na temelju istog ponašanja općenito dopustivo, ono ovisi o okolnostima predmeta. U ovom predmetu je Pretresno vijeće bilo u pravu kada je utvrdilo da je alternativno terećenje dopustivo. Žalbeno vijeće podsjeća da je već iznijelo stav da je kumulativno terećenje na temelju istih djela općenito dopustivo kada "prije izvođenja svih dokaza nije moguće sa sigurnošću utvrditi koja će se optužba protiv optuženog dokazati". To isto rasuđivanje vrijedi i za alternativno terećenje. Kao u slučaju kumulativnog terećenja, "[...] Pretresno vijeće je u boljem položaju, nakon što su strane u postupku izvele dokaze, da ocijeni koje se optužbe mogu održati na temelju dovoljnosti dokaza".

Žalbeno vijeće stoga u potpunosti odbacuje ovu Martinovićevu podosnovu za žalbu.

MEĐUNARODNI KARAKTER ORUŽANOG SUKOB

Sada nešto o žalbenim osnovama g. Naletilića i g. Martinovića u vezi s međunarodnim karakterom oružanog sukoba.

Pretresno vijeće je i g. Naletiliću i g. Martinoviću utvrdilo krivicu po nekoliko tačaka u vezi s teškim povredama Ženevskih konvencija iz 1949. godine na osnovu člana 2 Statuta. U žalbi g. Naletilić, u okviru 37. žalbene osnove, i g. Martinović, u okviru svoje prve žalbene osnove, tvrde da je Pretresno vijeće učinilo grešku u primjeni prava kada je utvrdilo da je u razdoblju i na području relevantnom za Optužnicu postojao međunarodni oružani sukob, te kada je - shodno tome - utvrdilo njihovu krivicu za teške povrede Ženevskih konvencija iz 1949. godine. Oni tvrde da dokazi predloženi Pretresnom vijeću nisu bili pouzdani te da se, osim toga, oni ne mogu smatrati odgovornima za karakter oružanog sukoba.

Žalbeno vijeće zaključuje da tvrdnje g. Naletilića i g. Martinovića u vezi s nepouzdanošću dokaza ne ispunjavaju formalne uslove za pokretanje žalbe te se, kao takvi, odbacuju.

Nadalje, Žalbeno vijeće primjećuje da g. Naletilić i g. Martinović nisu proglašeni krivima za činjenicu da je sukob bio međunarodni, nego za krivična djela počinjena u kontekstu međunarodnog oružanog sukoba. Međutim, Žalbeno vijeće smatra da jedno s tim povezano pitanje, koje impliciraju i g. Naletilić i g. Martinović, zavređuje daljnje razmatranje. Naime, riječ je o tome da li je Pretresno vijeće učinilo grešku u primjeni prava time što je propustilo od tužioca zatražiti da dokaže, u smislu obilježja krivičnih djela po članu 2 Statuta, da su oni bili svjesni međunarodnog karaktera oružanog sukoba.

Žalbeno vijeće podsjeća da se članom 2 Statuta Međunarodnom sudu daje nadležnost da "krivično goni osobe koje su počinile ili naredile da se počine teške povrede Ženevskih konvencija od 12. augusta 1949., odnosno [sljedeća] djela protiv osoba ili imovine zaštićenih odredbama relevantne Ženevske konvencije". Iz teksta Ženevskih konvencija jasno slijedi da se režim teških povreda primjenjuje "samo u međunarodnim oružanim

sukobima". U predmetu *Tadić* Žalbena vijeće je zaključilo da je element međunarodnog oružanog sukoba uključen u član 2 Statuta takav da se primjenjuje samo na krivična djela počinjena u kontekstu međunarodnih oružanih sukoba.

Žalbena vijeće smatra da i postojanje oružanog sukoba i njegov međunarodni karakter predstavljaju preduslove u smislu nadležnosti (kako je utvrđeno u predmetu *Tadić*), kao i materijalne elemente krivičnih djela na osnovu člana 2 Statuta. U predmetu *Kordić i Čerkez* Žalbena vijeće je izjavilo da, iako nije potrebno da optuženi "donese ispravnu pravnu ocjenu o međunarodnom karakteru oružanog sukoba", on mora biti "svjestan činjeničnih okolnosti, tj. činjenice da je u oružani sukob umiješana strana država" da bi se on mogao smatrati odgovornim za krivično djelo iz okvira člana 2. To je tako stoga što prema načelu individualne krivice optuženi može biti osuđen za krivično djelo samo ako njegova *mens rea* sadrži *actus reus* krivičnog djela. Osuditi ga bez da se dokaže kako je on *ex ante* znao za činjenice koje su morale postojati da bi njegovo ponašanje postalo krivično djelo znači zanijekati mu pravo na pretpostavku o nedužnosti. Stoga obaveza tužioca da dokaže namjeru u vezi s krivičnim djelom za koje se tereti na osnovu člana 2 takođe uključuje i utvrđivanje znanja optuženog o činjeničnim okolnostima relevantnim za međunarodni karakter oružanog sukoba.

Shodno tome, Žalbena vijeće zaključuje da je Pretresno vijeće pogriješilo jer nije eksplicitno utvrdilo da je tužilac pokazao da su g. Naletilić i g. Martinović bili svjesni činjenica uslijed kojih je oružani sukob imao međunarodni karakter. Međutim, ta greška nije uticala na Prvostepenu presudu. Na temelju svih zaključaka sadržanih u Prvostepenoj presudi razumni presuditelj o činjenicama mogao je samo zaključiti da su g. Naletilić i g. Martinović bili svjesni nužnih činjeničnih okolnosti.

TUŽIOČEVE OSNOVE U VEZI S PROGONIMA I DEPORTACIJOM

Prelazim sada na tužiočeve žalbene osnove u vezi s progonima i deportacijom.

Progoni

U svojoj prvoj žalbenoj osnovi tužilac tvrdi da je Pretresno vijeće usvojilo pogrešan pravni i činjenični pristup prilikom ocjene dokaza kada je došlo do zaključka da određena krivična djela koja je počinio Martinović nisu predstavljala djela u osnovi progona, i to zbog nedovoljnih dokaza da su djela počinjena na rasnim, političkim ili vjerskim osnovama. Tužilac tvrdi da Pretresno vijeće nije razmotrilo pitanje da li se o diskriminatornim osnovama može zaključivati iz konteksta incidenata ili cjelokupnih dokaza.

Žalbena vijeće podsjeća da je jasno utvrđeno da se o diskriminatornoj namjeri može zaključivati iz konteksta napada na civilno stanovništvo kada je namjera potkrijepljena okolnostima u vezi s djelima za koja se tvrdi da predstavljaju radnje u osnovi zločina progona. Međutim, Žalbena vijeće smatra da tužilac nije uspio pokazati da okolnosti u vezi s tim incidentima potkrepljuju njegovu tvrdnju da su ta konkretna djela izvršena uz diskriminatornu namjeru.

Žalbena vijeće stoga prvu tužiočevu žalbenu osnovu odbacuje u cijelosti.

Deportacija

U svojoj trećoj žalbenoj osnovi tužilac tvrdi da je Pretresno vijeće učinilo grešku u primjeni prava kada je zaključilo da je za deportaciju nužno da osobe budu prebačene preko državne granice kako bi se to djelo razlikovalo od djela prisilnog premještanja.

Žalbena vijeće primjećuje da u ovom predmetu ne postoji povod za definiranje obilježja djela deportacije kao zločina protiv čovječnosti prema članu 5(d) Statuta budući da se u Optužnici ne navode optužbe na osnovi tog člana. Nema potrebe stoga da se Žalbena vijeće

osvrće na komentare Pretresnog vijeća u paragrafu 870 Prvostepene presude o tome da se u sudskoj praksi Međunarodnog suda deportacija definira kao transfer preko državne granice. Žalbena vijeće isto tako ne vidi potrebu da ovo pitanje razmatra kao pitanje od općeg značaja za praksu Međunarodnog suda budući da je ono već riješeno u Drugostepenoj presudi u predmetu *Stakić*.

Osim toga, pitanje da li "deportacija" kao djelo sadrži obilježje u vezi s granicom nije relevantno za svrhe odgovornosti na osnovu člana 5(h), budući da su djela prisilnog premještanja jednako kažnjiva kao radnje u osnovi djela progona, bez obzira na to da li je granica prijeđena ili ne. U svrhu osude za progone nije potrebno praviti razliku između osnovnog djela "deportacije" i "prisilnog premještanja". Krivična odgovornost optuženog u dovoljnoj je mjeri obuhvaćena općim konceptom prisilnog raseljavanja. U onoj mjeri u kojoj je Pretresno vijeće ukazalo na nešto drugo ono je učinilo grešku u primjeni prava, no ta greška nije uticala na presudu, budući da su i g. Naletilić i g. Martinović osuđeni za progone na temelju osnovnog djela prisilnog premještanja.

Iz tih razloga, uz izdvojeno mišljenje sudije Schomburga, treća tužiočeva žalbena osnova se odbacuje.

NALETILIĆEVE I MARTINOVIĆEVE ŽALBENE OSNOVE KOJIMA SE TVRDI DA JE DOŠLO DO ČINJENIČNIH GREŠAKA U PRVOSTEPENOJ PRESUDI

Sada ću se osvrnuti na Naletilićeve, a zatim Martinovićeve osnove za žalbu u okviru kojih tvrde da je Pretresno vijeće učinilo različite greške prilikom utvrđivanja činjenica.

Neću rezimirati svaku od tih osnova za žalbu detaljno. Umjesto toga, baviću se meritumom Naletilićeve prve, treće, šeste i 21. osnove za žalbu, kao i dijelom njegove četvrte i osme žalbene osnove. Žalbenim pod-osnovama g. Martinovića pozabavićemo se u onoj mjeri u kojoj se one odnose na korištenje zatočenika da pomažu prilikom pljačke privatne imovine. Kada je riječ o preostalim žalbenim osnovama u vezi s činjeničnim nalazima Pretresnog vijeća, Žalbena vijeće ih je odbacilo iz razloga koji su obrazloženi u Presudi.

Žalbene osnove g. Naletilića

Osvrćući se prvo na žalbene osnove g. Naletilića, Pretresno vijeće je konstatovalo da je tokom cijelog vremenskog perioda relevantnog za Optužnicu, on bio glavni zapovjednik Kažnjeničke bojne (KB) i njoj pridruženih antiterorističkih grupa (ATG). Gospodin Naletilić osporava zaključke Pretresnog vijeća u vezi s postojanjem odnosa nadređeni-podređeni kojima se utvrđuje krivična odgovornost na osnovu člana 7(3) Statuta za određena krivična djela. On posebno osporava to što se Pretresno vijeće oslanjalo na dokazni predmet PP 704, platni spisak pripadnika Kažnjeničke bojne i jedinica ATG od novembra 1993., na iskaz Falka Simanga i konačno na dokazni predmet PP 928, takozvani "Radošev dnevnik" kako bi utvrdilo postojanje krivične odgovornosti na osnovu člana 7(3).

Razmotrivši svaki slučaj gdje g. Naletilić tvrdi da je Pretresno vijeće pogriješilo što se oslanjalo na dokazni predmet PP 704, Žalbena vijeće konstatuje da, s izuzetkom dva slučaja, oslanjanje Pretresnog vijeća na ovaj dokaz ne predstavlja grešku.

Prvi takav slučaj odnosi se na zaključke Pretresnog vijeća, utemeljene isključivo na dokaznom predmetu PP 704, odnosno platnom spisku, da je Miro Marjanović bio podređen g. Naletiliću u vrijeme kad je prelaćivao zatvorenike na Heliodromu. Pretresno vijeće nije zaključilo da je Miro Marjanović bio pod zapovjedništvom g. Naletilića prije ili nakon novembra 1993., niti je konstatovalo kad je Miro Marjanović prelaćivao zatvorenike na Heliodromu. Žalbena vijeće je pregledalo iskaze onih svjedoka na koje se oslanjalo Pretresno vijeće kad je konstatovalo da je Miro Marjanović bio među najzloglasnijim batinašima na Heliodromu. S izuzetkom jednog svjedoka, koji pominje incident u kojem ga

je tukao izvjesni "Marijanović" krajem maja 1993., nijedan drugi svjedok ne navodi konkretne datume kad je Miro Marjanović tukao zatvorenike na Heliodromu. Žalbeno vijeće stoga zaključuje da nijedan razuman prosuditelj o činjenicama ne bi mogao konstatovati, samo na osnovu dokaznog predmeta PP 704, platnog spiska pripadnika Kažnjeničke bojne za novembar 1993., da je utvrđeno van razumne sumnje da je Miro Marjanović bio podređen g. Naletiliću kada je premlaćivao zatvorenike na Heliodromu. Ova greška je dovela do neostvarenja pravde jer, pošto nije utvrđeno da je Miro Marjanović bio podređen g. Naletiliću u predmetno vrijeme, g. Naletilić se nije mogao smatrati odgovornim na osnovu člana 7(3) za okrutno postupanje i hotimično nanošenje velikih patnji zatvoreniciima na Heliodromu koje je počinio Miro Marjanović.

Drugi slučaj odnosi se na zaključak Pretresnog vijeća da je Ivica Kraljević, komandant zatvora u Ljubuškom, onaj isti Ivica Kraljević koji je naveden u dokaznom predmetu PP 704. Dodatni dokazi usvojeni u žalbenom postupku pokazuju da komandant zatvora u Ljubuškom, Ivica Kraljević nije onaj isti Ivica Kraljević koji je izgleda naveden kao pripadnik Kažnjeničke bojne u dokaznom predmetu PP 704. Međutim, iz razloga koje ću kasnije navesti, nije nužno da se Žalbeno vijeće bavi posljedicama ovih nalaza Pretresnog vijeća.

Kad je riječ o iskazu svjedoka Falka Simanga, Žalbeno vijeće odbacuje sve argumente g. Naletilića koji se odnose na navodne greške Pretresnog vijeća u oslanjanju na ovaj iskaz prilikom utvrđivanja činjenica.

Osvrćući se sada na pitanje dokaznog predmeta PP 928, takozvanog "Radoševog dnevnika", g. Naletilić tvrdi da je Pretresno vijeće pogriješilo kad je prihvatilo Radošev dnevnik za vrijeme pobijanja dokaza jer on zapravo ne predstavlja dokaz za repliku. Štaviše, tvrdi on, ovaj dnevnik je korišten kako bi se potkrijepilo i ojačalo glavno izvođenje dokaza Tužilaštva.

Žalbeno vijeće prima k znanju da treba da interveniše kako bi se isključili dokazi prilikom čijeg usvajanja utvrdi da je Pretresno vijeće počinilo uočljivu grešku u ostvarivanju njegovog diskrecionog prava i da je ta greška nanijela nepravičnu štetu žalitelju, čime je suđenje postalo nepravično. U ovom slučaju, dok se Pretresno vijeće ispravno rukovodilo pravnim standardom u vezi s prihvatljivošću dokaza u replici, pogriješilo je u primjeni tog standarda na činjenice. Ono je konstatovalo da je Radošev dnevnik prihvatljiv kao dokaz u replici na osnovu toga što se odnosi na - citiram - "događaje u vezi sa Sovićima i Doljanima". Žalbeno vijeće primjećuje da događaji u Sovićima i Doljanima predstavljaju integralni dio jednog broja tačaka Optužnice pa su od suštinskog značaja za argumente tužioca. Prema tome, dokazi koji se odnose na događaje u Sovićima i Doljanima trebali su biti predočeni kao dio izvođenja glavnih dokaza tužilaštva, a ne u vrijeme replike. Međutim, Žalbeno vijeće primjećuje da je g. Naletilić imao dovoljno vremena i prilika da ospori Radošev dnevnik i da odgovori na navode u njemu koji se odnose na događaje u Sovićima i Doljanima i da tu priliku i jest u mnogome iskoristio tokom suđenja. Žalbeno vijeće stoga konstatuje da g. Naletiliću nije nanesena nepravična šteta kao rezultat ove greške.

Iz ovih razloga, Žalbeno vijeće usvaja djelimično Naletilićevu prvu i treću žalbenu osnovu. Njegova četvrta, šesta i osma žalbena osnova u cjelosti se odbacuju.

Zatim, u okviru svoje 21. žalbene osnove, g. Naletilić tvrdi da je Pretresno vijeće pogriješilo konstatovavši da je on imao potrebnu *mens rea* u vezi s aktivnostima antiterorističkih grupa u zatvoru u Ljubuškom i u Mostaru.

Naletilićevi argumenti u vezi s njegovom odgovornošću za aktivnosti antiterorističkih grupa u Mostaru se odbacuju iz razloga navedenih u Presudi. Kad je riječ o Ljubuškom, zaključci Pretresnog vijeća da je g. Naletilić imao razloga da zna da su njegovi podređeni maltretirali zatvorenike u zatvoru u Ljubuškom, u suštini se temelje na činjenici da je on

bio prisutan kad su vojnici Kažnjeničke bojne teško zlostavljali svjedoka Y jednom prilikom, kad se autobus koji je prebacivao svjedoka Y i druge zatvorenike u zatvor u Ljubuški, zaglavio u blatu. Žalbena vijeće ističe da je Pretresno vijeće propustilo da konstatuje da je g. Naletilić bio obaviješten da će se njegovi podređeni vratiti u zatvor u Ljubuškom da bi tamo maltretirali zatvorenike. Kako je i samo Pretresno vijeće primijetilo, dokazi pokazuju da je u toj konkretnoj prilici, kad je bio očevidac zlostavljanja svjedoka Y na putu za Ljubuški, g. Naletilić rekao svojim vojnicima da prestanu s premlaćivanjem i produže. Premda je Pretresno vijeće zaključilo da iskazi nekoliko svjedoka o tome kako se komandant u zatvoru u Ljubuškom žalio da ne može spriječiti vojnike Kažnjeničke bojne da ulaze u zatvor i zlostavljaju zatvorenike ostavljaju snažan dojam, ono nije utvrdilo da je g. Naletilić znao za tu pritužbu. Žalbena vijeće stoga konstatuje da nijedan razuman presuditelj o činjenicama ne bi utvrdio van razumne sumnje, na temelju samo ovog incidenta, da je g. Naletilić imao razloga da zna da će njegovi podređeni počinuti ovakve zločine u zatvoru u Ljubuškom. Greška Pretresnog vijeća dovela je do neostvarenja pravde pošto, bez dokaza o postojanju *mens rea* u vezi sa zatvorom u Ljubuškom, g. Naletilić se nije mogao smatrati odgovornim na osnovu člana 7(3) za okrutno postupanje i hotimično nanošenje velikih patnji zatvoreniciima u zatvoru u Ljubuškom, te za progon počinjen ovim osnovnim djelima. Iz ovih razloga, Žalbena vijeće usvaja djelimično Naletilićevu 21. žalbenu osnovu.

Žalbene osnove g. Martinovića

Kao dio svoje druge žalbene osnove, g. Martinović tvrdi da je Pretresno vijeće pogriješilo kad je konstatovalo da je on na osnovu člana 7(3) Statuta odgovoran za protivpravni rad zarobljenika, svjedoka F, YY i AB koji su korišteni da bi pomagali u pljački privatne imovine. Svjedok F je dao iskaz da su Štelini vojnici bili prisutni kad je on bio prisiljen da pomaže u pljački, ali da je on prepoznao samo jednog od njih koji je bio zapovjednik, to jest "Zubca". Tokom unakrsnog ispitivanja, svjedok je dao iskaz da ne zna sa sigurnošću kojoj jedinici je "Zubac" pripadao. U svjetlu toga, Žalbena vijeće konstatuje da razumni presuditelj o činjenicama nije mogao zaključiti da je "Zubac" bio podređen Martinoviću na temelju iskaza svjedoka F. Prema tome, Pretresno vijeće je pogriješilo kad je zaključilo da su Martinovićevi vojnici prisilili svjedoka F na pljačku. Kad je riječ o svjedoku AB, Žalbena vijeće zaključuje, u svjetlu svjedokovog iskaza da on nije znao da li su ga Martinovićevi vojnici prisilili na pljačku, da razumni presuditelj o činjenicama ne bi mogao zaključiti da su Martinovićevi podređeni prisilili svjedoka AB da pomaže u pljački. Žalbena vijeće, međutim, primjećuje da ove greške nisu dovele do neostvarenja pravde jer su Pretresnom vijeću predloženi dokazi na koje se ono oslanjalo da su svjedoka YY na pljačku prisilili Martinovićevi podređeni, a Martinović nije uspio da dokaže da je to bila greška. Stoga se ova Martinovićeva podosnova za žalbu odbacuje.

KUMULATIVNE OSUDE

Sada ću se osvrnuti na Martinovićevu pod-osnovu za žalbu i tužiočevu četvrtu osnovu za žalbu na kumulativne osude.

Gospodin Martinović

Gospodin Martinović osporava kumulativne osude kao takve i tvrdi da mu kumulativne osude zasnovane na istom ponašanju nanose štetu jer su istom djelu date višestruke i otežavajuće karakteristike. Žalbena vijeće podsjeća da su prihvatljivost kumulativnih osuda, kao i principi koji određuju njihovu primjenu uvriježeni u praksi Međunarodnog suda i da njegova sudska praksa prihvaća da "višestruke osude služe da bi se opisala puna krivica određenog optuženika ili pružila kompletna slika njegovog krivičnog ponašanja". Žalbena vijeće ne nalazi nikakav uvjerljiv razlog za udaljavanje od ove sudske prakse. Stoga se odbacuje ova Martinovićeva podosnova za žalbu.

Tužilaštvo

Tužilac tvrdi da, pošto djelo u osnovi zločina progona ne mora da predstavlja zločin na osnovu člana 5 Statuta, progoni se nužno pravno razlikuju od ostalih zločina po članu 5. Konkretno, tužilac tvrdi da i mučenje i progoni kao zločini po članu 5 sadrže elemente koji se materijalno razlikuju od elemenata onih drugih.

Pretno vijeće je konstatovalo da je g. Naletilić odgovoran za "progone po članu 5(h) Statuta, mučenje po članu 5(f) Statuta i mučenje po članu 2(b) Statuta, za njegovo postupanje prema svjedocima FF i Z". Međutim, Pretresno vijeće je smatralo da "tamo gdje postoje pozitivni zaključci u odnosu i na progon i neki druge zločin protiv čovječnosti, potvrđuje se osuda za progon". Iz tog razloga, nakon što je uporedilo višestruke osude zasnovane na istim djelima, Pretresno vijeće je izreklo osuđujuće presude samo za progon po članu 5(h) i za mučenje po članu 2(b) Statuta u odnosu na zlostavljanje svjedoka FF i Z. Prema tome, ono nije izreklo osuđujuću presudu za mučenje po članu 5(f) za isti ovaj incident.

Žalbeno vijeće podsjeća da se u Drugostepenoj presudi u predmetu *Kordić i Čerkez* smatra da *unutar* člana 5 Statuta, osude za progon kao zločin protiv čovječnosti, zajedno s drugim zločinima protiv čovječnosti, prema kriterijima iz predmeta *Čelebić*, mogu biti dopustive kumulativno.

Žalbeno vijeće, uz izdvojeno mišljenje sudija Schomburga i Güneya, zaključuje da definicija progona sadrži materijalno različite elemente koji nisu prisutni u definiciji mučenja po članu 5 Statuta, to jest, zahtjeve za dokazima da djelo ili propust u suštini diskriminira i dokazima da je djelo ili propust počinjen s konkretnom namjerom da se diskriminira. Suprotno tome, mučenje zahtjeva dokaz da je optuženi nanio tešku bol ili patnju pojedincu, bez obzira da li to djelo ili propust kojim mu se naudilo zaista diskriminira ili mu je konkretna namjera diskriminatorna. Prema tome, kumulativne osude na temelju istih djela jesu prihvatljive u odnosu na ove zločine po članu 5 Statuta. Žalbeno vijeće konstatuje da je zaključak Pretresnog vijeća bio pogrešan zato što g. Naletilića nije osudilo za mučenje kao zločin protiv čovječnosti po članu 5(f) Statuta zbog zlostavljanja svjedoka FF i Z, te usvaja tužiočevu četvrtu osnovu za žalbu.

IZRICANJE KAZNE

Kad je riječ o izricanju kazne, g. Martinović je u okviru svoje treće žalbene osnove uložio žalbu na zaključke Pretresnog vijeća. Gospodin Naletilić osporava svoju kaznu u okviru svoje 25. i 40. osnove za žalbu. Žalbeno vijeće je razmotrilo jedan broj njihovih argumenata i odbacilo ih zbog nedostatka merituma. Međutim, Žalbeno vijeće je konstatovalo da je Pretresno vijeće pogriješilo u tri aspekta, koja ću rezimirati redom.

Prvo, g. Martinović tvrdi da je Pretresno vijeće pogriješilo prilikom odmjeravanja kazne jer kao olakšavajuću okolnost nije uzelo u obzir da je on olakšao svoje dovođenje na Međunarodni sud sljedećim koracima. Prvo, kad je saznao da je protiv njega podignuta Optužnica, osobno je zahtijevao svoje izručenje u Den Haag. Drugo, nakon što je Županijski sud u Zagrebu donio odluku o njegovom dovođenju, on je uložio podnesak kojim se izričito odrekao svog prava na žalbu na tu odluku i zahtijevao trenutnu ekstradiciju.

Žalbeno vijeće primjećuje da je, ocjenom uvjerljivosti dokaza, dokazano da se g. Martinović odrekao svog prava da uložiti žalbu na odluku Županijskog suda u Zagrebu. Ocjenom uvjerljivosti dokaza nije, međutim, pokazano da je g. Martinović osobno zahtijevao vlastitu ekstradiciju. Žalbeno vijeće smatra da se puko olakšavanje procesa dovođenja ne može smatrati dobrovoljnom predajom, ali da se takvo olakšavanje samo po sebi može smatrati olakšavajućim faktorom. U svjetlu konkretnih okolnosti ovog predmeta, Žalbeno vijeće smatra da je g. Martinović olakšao svoje dovođenje na Međunarodni sud. Pretresno vijeće je, prema tome, pogriješilo izjavivši da se "okolnosti [Martinovićevog] dovođenja na Međunarodni sud *ne mogu* uzeti u obzir kao olakšavajuća okolnost za

odmjeravanje kazne". Međutim, s obzirom na to da se protiv g. Martinovića vodio krivični postupak u vrijeme njegovog dovođenja i da ima indikacija da je olakšavanjem njegovog dovođenja uštedeno približno mjesec dana, Žalbeno vijeće ne smatra da bi se ovoj olakšavajućoj okolnosti dala značajna težina. Pretresno vijeće prema tome nije počinilo grešku koja bi imala uticaj na Presudu.

Drugo, g. Martinović tvrdi da, uprkos tome što je primilo k znanju njegove tvrdnje da je pomagao svojim komšijama bosanskim Muslimanima, da je njegov opšti stav prema bosanskim Muslimanima i bosanskim Hrvatima bio isti, da je pomagao zatočenicima bosanskim Muslimanima koji su radije ostajali kod njega nego u drugim jedinicama, Pretresno vijeće to nije uzelo u obzir kao olakšavajuću okolnost prilikom odmjeravanja njegove kazne.

Žalbeno vijeće konstatuje da je propust Pretresnog vijeća da se osvrne na te tvrdnje o pružanju pomoći bosanskim Muslimanima u dijelu Presude koji se odnosi na odmjeravanje kazne bio greška u okviru zahtjeva za obrazloženim mišljenjem. Međutim, to da li je Pretresno vijeće zaista uzelo u obzir Martinovićevu pomoć kao olakšavajuću okolnost prilikom odmjeravanja kazne, nema veliku težinu i ne bi imalo nikakav uticaj na utvrđenu kaznu.

Treće, i g. Martinović i g. Naletilić tvrde da je Pretresno vijeće pogriješilo smatrajuću njihove zapovjedne uloge otežavajućom okolnošću prilikom odmjeravanja kazne.

Žalbeno vijeće je u nekoliko prilika potvrdilo da Pretresno vijeće ima diskreciono pravo da utvrdi da je direktna odgovornost, po članu 7(1) Statuta, otežana zapovjednim položajem vlasti počinioca. Tekst dijela koji se odnosi na odmjeravanje kazne u Prvostepenoj presudi sugerise da Pretresno vijeće nije razmatralo Martinovićeve i Naletilićeve zapovjedne uloge samo u odnosu na procjenu oblika i stepena njihovog učešća u zločinima, nego je išlo i dalje. Pretresno vijeće je konstatovalo da su zapovjedni položaji g. Naletilića i g. Martinovića učinili njihove uloge još ozbiljnijim. U mjeri u kojoj se to odnosi na njihove osuđujuće presude po članu 7(1) Statuta, Žalbeno vijeće ne nalazi nikakvu grešku. Međutim, u mjeri u kojoj se to odnosi na njihove osuđujuće presude po članu 7(3) Statuta, Žalbeno vijeće smatra da je to greška. S obzirom da u Prvostepenoj presudi nije jasno za koje se tačno tačke Optužnice ovaj faktor smatra otežavajućim, Žalbeno vijeće u prilog g. Naletiliću i g. Martinoviću zaključuje, da je Pretresno vijeće pogriješilo. Međutim, Žalbeno vijeće smatra da, u svjetlu težine zločina za koje su g. Naletilić i g. Martinović osuđeni i okolnosti ovog predmeta, ova greška nema nikakvog uticaja na kaznu.

U zaključku, Žalbeno vijeće konstatuje da djelimično ukida nekoliko osuđujućih presuda koje je Pretresno vijeće izreklo g. Naletiliću i g. Martinoviću. Međutim, uzimajući u obzir konkretne okolnosti ovog predmeta, kao i oblik i stepen učešća g. Naletilića i g. Martinovića u zločinima koji su potvrđeni u žalbenom postupku, te ozbiljnost ovih zločina, Žalbeno vijeće konstatuje da su kazne koje im je izreklo Pretresno vijeće unutar raspona kazni koje bi odmjerilo jedno razumno pretresno vijeće.

Iz gorenavedenih razloga, **ŽALBENO VIJEĆE**

NA OSNOVU člana 25 Statuta i pravila 117 i 118 Pravilnika;

PRIMIVŠI K ZNANJU pismene podneske strana u postupku i argumente iznesene na pretresu 17. i 18. oktobra 2005.;

ZASJEDAJUĆI na javnoj sjednici;

U ODNOSU NA ŽALBENE OSNOVE TUŽIOCA:

PRIMA K ZNANJU da je druga žalbena osnova tužioca povučena;

USVAJA, uz izdvojeno mišljenje sudije Güneya i sudije Schomburga, četvrtu žalbenu osnovu tužioca, **POTVRĐUJE** Naletilićevu osuđujuću presudu za mučenje kao zločin protiv čovječnosti po tački 9 Optužnice i **KONSTATUJE** da se ponašanje koje je u osnovi ove osuđujuće presude sastoji, *između ostalog*, od zlostavljanja svjedoka FF i Z;

ODBIJA, uz djelimično izdvojeno mišljenje sudije Schomburga, preostale žalbene osnove tužioca.

U ODNOSU NA NALETILIĆEVE ŽALBENE OSNOVE:

USVAJA, djelimično, Naletilićevu prvu i treću žalbenu osnovu u mjeri u kojoj se one odnose na Naletilićevu odgovornost nadređenog za premlaćivanje zatvorenika na Heliodromu od strane Mire Marjanovića, **USVAJA**, djelimično, Naletilićevu 21. žalbenu osnovu u mjeri u kojoj se ona odnosi na Naletilićevu odgovornost nadređenog za zlostavljanje zatvorenika u zatvoru u Ljubuškom, **UKIDA** njegovu osuđujuću presudu za hotimično nanošenje velikih patnji i teških povreda tijela ili zdravlja kao tešku povredu Ženevskih konvencija iz 1949. po tački 12 Optužnice u mjeri u kojoj ponašanje u osnovi ove osuđujuće presude obuhvata premlaćivanje zatvorenika na Heliodromu od strane Mire Marjanovića, **UKIDA** njegovu osuđujuću presudu za progone na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi kao zločin protiv čovječnosti po tački 1 Optužnice i za hotimično nanošenje velikih patnji i teških povreda tijela ili zdravlja kao teško kršenje Ženevskih konvencija iz 1949. po tački 12 Optužnice u mjeri u kojoj ponašanje u osnovi ovih osuđujućih presuda obuhvata incidente zlostavljanja zatvorenika u zatvoru u Ljubuškom;

ODBIJA Naletilićeve preostale žalbene osnove u odnosu na osuđujuće presude i kaznu u svim ostalim aspektima; i

POTVRĐUJE Naletilićevu kaznu zatvora od 20 godina, s tim da mu se uračuna, na osnovu pravila 101(C) Pravilnika, vrijeme koje je već proveo u pritvoru.

U ODNOSU NA MARTINOVIĆEVE ŽALBENE OSNOVE:

ŽALBENO VIJEĆE

USVAJA, djelimično, Martinovićevu drugu žalbenu osnovu u mjeri u kojoj se ona odnosi na manjkavosti u Optužnici u vezi s navodima da je privatna imovina bila pretvorena u zapovjedništvo antiterorističke grupe "Vinko Škrobo", u vezi s incidentom premlaćivanja nekoliko zatvorenika u julu ili augustu 1993. i incidentom premlaćivanja zatvorenika po imenu Coca, i **UKIDA** njegovu osuđujuću presudu za protivpravni rad kao kršenje zakona i običaja ratovanja po tački 5 Optužnice u mjeri u kojoj ponašanje koje je u osnovi ove osuđujuće presude obuhvata incident pretvaranja privatne imovine u zapovjedništvo antiterorističke grupe "Vinko Škrobo" i njegovu osuđujuću presudu za hotimično nanošenje velikih patnji ili teških povreda tijela ili zdravlja kao teškog kršenja Ženevskih konvencija iz 1949. po tački 12 Optužnice u mjeri u kojoj ponašanje u osnovi ove osuđujuće presude obuhvata incidente premlaćivanja zatočenika u julu ili augustu 1993. i zatočenika zvanog Coca;

ODBIJA Martinovićeve preostale žalbene osnove u odnosu na osuđujuće presude i kaznu u svih ostalim aspektima; i

POTVRĐUJE Martinovićevu kaznu zatvora od 18 godina, s tim da mu se uračuna, na osnovu pravila 101(C), vrijeme koje je već proveo u pritvoru;

i na kraju,

NALAŽE na osnovu pravila 118 da ova Presuda stupi na snagu odmah; i

NALAŽE, u skladu s pravilom 103(C) i pravilom 107 Pravilnika, da Naletilić i Martinović ostanu u pritvoru Međunarodnog suda sve dok se ne privedu kraju pripreme za njihovo prebacivanje u državu u kojoj će izdržavati kaznu.

Zahvaljujem g. Naletiliću i g. Martinoviću, možete sjesti.

Sada molim predstavnike Sekretarijata da uruče primjerke Presude stranama u postupku u ovom predmetu. Ovo zasjedanje Žalbenog vijeća Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju je sada završeno.
